

PRACE NAUKOWE
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
RESEARCH PAPERS
of Wrocław University of Economics

255

Środki trwałe – ujmowanie, wycena, prezentacja

Redaktorzy naukowi
Teresa Cebrowska
Waldemar Dotkuś

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jolanta Chluska, Waldemar Gos, Józef Pfaff, Helena Żukowska

Redaktor Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Beata Mazur

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania

znajdują się na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-297-0

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Melania Bąk: Środki trwałe i ich zużycie w cyklu życia produktu.....	13
Renata Biadacz: Ujęcie środków trwałych przy zastosowaniu MSR/MSSF po raz pierwszy	28
Jolanta Chluska: Środki trwałe w procesach przekształceń samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej	39
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Remont a ulepszenie środków trwałych – podejście bilansowe i podatkowe	48
Stanisław Hońko, Przemysław Mućko: Zasady (polityka) rachunkowości w zakresie rzeczowych aktywów trwałych na podstawie sprawozdań finansowych emitentów papierów wartościowych z sektora „Handel detaliczny”	59
Małgorzata Kamieniecka: Wycena środków trwałych w wartości przeszacowanej według MSSF i ustawy o rachunkowości – rzetelny obraz czy źródło możliwych manipulacji?.....	70
Anna Kasperowicz: Warunki kontroli środków trwałych.....	82
Joanna Koczar: Rosyjskie prawo bilansowe a identyfikacja, pomiar i wycena środków trwałych.....	92
Tomasz Kondraszuk: Problemy wyceny wybranych grup środków trwałych w rolnictwie	108
Iwona Kumor, Lucyna Poniatowska: Aktualizacja wyceny środków trwałych do wartości godziwej	118
Anna Kuzior: Prezentacja skutków wyceny i zmian w stanie środków trwałych w sprawozdaniu finansowym sporządzonym według MSSF	127
Renata Kwiatkowska: Prawnobilansowe zasady ujęcia i wyceny nieruchomości obciążonych prawami użytkowania w ramach umów timeshare	138
Irina A. Lukyanova: Białoruskie standardy rachunkowości środków trwałych na drodze transformacji do MSSF: aspekt stosowany	147
Aleksandra Łakomiak: Kompletność środków trwałych.....	159
Ewa Wanda Maruszevska: Wycena środków trwałych w aspekcie profesjonalizmu osób świadczących usługi rachunkowości.....	177
Alicja Mazur: Alternatywne modele wyceny bilansowej środków trwałych a jakość informacji sprawozdawczej	186
Edward Pielichaty: Nieruchomości inwestycyjne – wycena i przekwalifikowanie w świetle prawa bilansowego.....	199
Jolanta Rubik: Wybrane problemy identyfikacji i wyceny kosztów środków trwałych w budowie.....	209

Bożena Rudnicka: Problemy wyceny środków trwałych w jednostkach budżetowych	218
Adrian Ryba: Utrata wartości środków trwałych zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej – artykuł dyskusyjny	230
Aleksandra Sulik-Górecka: Krytyczna analiza tendencji w zakresie regulacji rachunkowości dotyczących aktualizacji wyceny operacyjnych aktywów trwałych.....	246
Marzena Tatarska: Wycena początkowa środków trwałych – aspekty podatkowe i bilansowe	256
Tatiana Verezubova: Problemy wyceny i ewidencji środków trwałych u białoruskich ubezpieczycieli.....	265
Vita Zariņa, Anna Medne, Iveta Strēle: Klasyfikacja i wycena środków trwałych na Łotwie	273
Paweł Zieniuk: Amortyzacja środków trwałych jako narzędzie optymalizacji podatkowej przedsiębiorstwa.....	283
Joanna Zuchewicz: Ulepszenia w obcych środkach trwałych w ujęciu rachunkowym i podatkowym.....	292
Katarzyna Żuk: Środki trwałe w polskim i białoruskim prawie bilansowym	304

Summaries

Melania Bąk: Fixed assets and their consumption in a product life cycle	27
Renata Biadacz: Entering fixed assets in the accounting ledger while applying IFRS for the first time	38
Jolanta Chluska: Fixed assets in the processes of the transformation of the independent health care units.....	47
Waldemar Gos, Stanisław Hońko: Repair or improvement of fixed assets – accounting and tax approach	58
Stanisław Hońko, Przemysław Mućko: Accounting policies for property, plant and equipment in financial reports of the issuers of securities in the „Retail” sector.....	69
Małgorzata Kamieniecka: Valuation of fixed assets at revalued amount in IFRS and Polish accounting act – fair view or potential source of manipulation?	81
Anna Kasperowicz: Fixed assets terms of control	91
Joanna Koczar: Russian balance law and identification, measurement and valuation of fixed assets.....	107
Tomasz Kondraszuk: Determining the current value of fixed assets and economic calculation in agriculture	117
Iwona Kumor, Lucyna Poniatońska: Revaluation of fixed tangible assets to fair value	126

Anna Kuzior: Presentation of effects of tangible assets measurement and their derecognition in financial statement prepared according to IFRS	137
Renata Kwiatkowska: Recognition and measurement in the accounts of the property burdened with rights to use the timeshare.....	146
Irina A. Lukyanova: Belarus standards of fixed assets accounting on the way of transformation into IFRS. Applied aspects	158
Aleksandra Łakomiak: Completeness of fixed assets	176
Ewa Wanda Maruszewska: Valuation of fixed assets and accountants' professionalism	185
Alicja Mazur: Alternative fixed assets measurement models and the information quality of the financial statements	198
Edward Pielichaty: Investment properties – measurement and reclassification in the light of accounting law	208
Jolanta Rubik: Selected problems of identification and costs valuation of assets under construction	217
Bożena Rudnicka: Problems with valuation of fixed assets in budget entities	229
Adrian Ryba: Impairment loss for tangible fixed assets in accordance with international financial reporting standards – disputable article	245
Aleksandra Sulik-Górecka: Critical analysis of trends in accounting regulations concerning fixed asset upward revaluation	255
Marzena Tatarska: The initial valuation of fixed assets, tax and balance aspects.....	264
Tatiana Verezubova: Problems of the assessment and the accounting of fixed assets at Belarussian insurers.....	272
Vita Zariņa, Anna Medne, Iveta Strēle: Classification and valuation of fixed tangible assets in Latvia.....	282
Paweł Zieniuk: Depreciation of fixed assets as a tool for tax optimization in enterprises	291
Joanna Zuchewicz: Improvements in external assets from the perspective of accounting and tax presentation.....	303
Katarzyna Żuk: Fixed assets in Polish and Belarussian balance law	311

Tatiana Verezubova

Białoruski Państwowy Uniwersytet Ekonomiczny, Mińsk

PROBLEMY WYCENY I EWIDENCJI ŚRODKÓW TRWAŁYCH U BIAŁORUSKICH UBEZPIECZYCIELI

Streszczenie: W artykule rozpatrywane jest określenie środków trwałych według białoruskiego ustawodawstwa, ich wycena, ewidencja zmian wartości i amortyzacji środków trwałych. Zwrócono uwagę na specyficzne problemy ewidencji środków trwałych u ubezpieczycieli. Rozpatrzono aspekt rachunkowości, finansów i obciążeń podatkowych środków trwałych.

Słowa kluczowe: aktywa trwałe, amortyzacja, amortyzacja aktywów, amortyzacja podatkowa.

1. Wstęp

Środki trwałe są ważną częścią aktywów trwałych każdego przedsiębiorstwa. Ich obecność w bilansie przedsiębiorstwa mówi o planach długoterminowej działalności właściciela. Środki trwałe są nie tylko narzędziami pracy, ale mogą służyć jako przedmiot zabezpieczenia w pozyskiwaniu kredytów. W specyficznych organizacjach, do których zaliczamy także firmy ubezpieczeniowe, mogą one stanowić gwarancję stabilności finansowej, ponieważ źródłem ich pozyskania jest głównie kapitał własny bądź środki rezerw ubezpieczeniowych. Dlatego ich ewidencja podlega ścisłej kontroli ze strony organów nadzoru finansowego.

Ważna część środków trwałych – budynki i urządzenia – jest również brana pod uwagę przy naliczaniu podatku od nieruchomości. Dlatego zagadnienia ich wyceny są interesujące dla organów podatkowych.

Tymczasem, w związku z przejściem na Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej, znacznie zmienia się podejście do wyceny wymienionych środków trwałych i ich zużycia. Zastosowanie MSSF w Białorusi połączone zostało z przyjęciem nowej Ustawy o rachunkowości i sprawozdawczości [Ustawa Republiki Białoruś... 1994]. Jest zjawiskiem naturalnym, że pojawiło się wiele związanych z tym problemów, w tym dotyczących wyceny środków trwałych.

Celem opracowania jest ocena aktualnych problemów związanych z wyceną środków trwałych oraz wskazanie korzyści płynących z zastosowania MSSF.

W opracowaniu zastosowano jako główną metodę badawczą analizę literatury oraz posłużono się metodą dedukcji i indukcji.

2. Definicja środków trwałych

Na Białorusi jeszcze jako pozostałość okresu radzieckiego istniała kosztowa metoda ustalania wartości początkowej środków trwałych. Do środków trwałych zaliczano część majątku używanego w charakterze środków pracy w procesie produkcji, wykonania robót lub usług bądź w celu zarządzania organizacją w ciągu okresu dłuższego niż 12 miesięcy lub normalnego cyklu operacyjnego [Krasova 2006].

W firmach ubezpieczeniowych do środków trwałych należą: budynki, urządzenia, urządzenia komputerowe, środki transportu, sprzęt gospodarczy, pozostałe środki trwałe (zbiory biblioteczne, nakłady kapitałowe w dzierżawione środki trwałe i in.).

Do 2003 r. przy definiowaniu pojęcia „środki trwałe” korzystano z dwóch kryteriów: okresu użytkowania oraz wartości.

Obecnie w Instrukcji o rachunkowości aktywów trwałych [Instrukcja o rachunkowości... 2001] określono, że aktywa posiadające materialno-rzeczową formę są przez organizację ujmowane w rachunkowości jako środki trwałe, z jednoczesnym zastrzeżeniem spełnienia następujących warunków:

1) aktywa przeznaczone są do wykorzystania w procesie produkcji, przy realizacji robót lub usług, do wykorzystania w działalności pomocniczej, dla potrzeb zarządzania organizacją, a także w celu zapewnienia organizacji płatności za tymczasowe posiadanie i użytkowanie środków trwałych;

2) aktywa przeznaczone do wykorzystania w okresie ponad 12 miesięcy;

3) aktywa, które są zdolne przynosić organizacji korzyści ekonomiczne (przychody) w przeszłości;

4) aktywa, które w momencie zakupu nie są przeznaczone do odsprzedaży.

Aktywa, wobec których spełnione są te warunki i o wartości w granicach limitu, ustanowionego w polityce rachunkowości organizacji, ale nie powyżej 30 bazowych wielkości za jednostkę (np. 360 dol. USA), mogą być zaliczone przez organizację do środków obrotowych.

Podstawowymi zadaniami rachunkowości w odniesieniu do środków trwałych są: prawidłowe sporządzanie dokumentacji i odzwierciedlenie we właściwym czasie w księgach i rejestrach przychodów środków trwałych, ich wewnętrznych przesunięć i sprzedaży; prawidłowe obliczenie i zaksięgowanie kwoty amortyzacji środków trwałych; kontrola kosztów remontów środków trwałych, ich bezpieczeństwa i skuteczności wykorzystania.

Zgodnie z przeznaczeniem środki trwałe firmy ubezpieczeniowej dzieli się na produkcyjne środki trwałe, tj. związane z działalnością ubezpieczeniową, i nieprodukcyjne środki trwałe, niezwiązane z realizacją działalności statutowej organizacji.

3. Wycena środków trwałych

Zgodnie z Instrukcją o rachunkowości środków trwałych [Instrukcja o rachunkowości... 2001] wartość początkowa środków trwałych stanowi sumę rzeczywistych kosztów nabycia, dodatkowego wyposażenia, przygotowania, dostawy, instalacji i montażu, włączając w to także:

- a) koszty usług stron trzecich (dostawcy, pośrednika, podwykonawcy i innych organizacji) związane z nabyciem środków trwałych;
- b) płatności celne;
- c) wydatki ubezpieczeniowe przy przewozie;
- d) odsetki od kredytów i pożyczek (z wyjątkiem odsetek od zaległych kredytów i pożyczek);
- e) różnice kursowe z tytułu zaciągniętych kredytów związanych z nabyciem środków trwałych i wyrażonych w obcej walucie, z wyłączeniem organizacji finansowanych z budżetu;
- f) różnice rozliczeniowe powstałe przy obliczaniu zobowiązań związanych z nabyciem środków trwałych w przypadkach, gdy zapłata odbywa się w rublach białoruskich w kwocie ekwiwalentnej określonej w kontrakcie kwocie w walucie obcej (umownych jednostkach pieniężnych), z wyłączeniem organizacji finansowanych z budżetu;
- g) koszty związane z zakupem obcej waluty do rozliczeń zobowiązań związanych z nabyciem środków trwałych;
- h) koszty prac załadunkowo-rozładunkowe;
- i) podatki, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej;
- j) inne koszty bezpośrednio związane z nabyciem, wyposażeniem i wykonaniem środka trwałego i doprowadzeniem go do stanu, w którym nadaje się do użytku.

Rozróżnia się wartość początkową, aktualną i odtworzeniową środków trwałych. W rachunkowości środki trwałe z reguły znajdują odzwierciedlenie według wartości początkowej. Jeżeli nie jest możliwe ustalenie wartości środków trwałych nabytych, otrzymanych przez podmiot, wówczas ich wartość ustalana jest na podstawie wartości, za jaką w porównywalnych okolicznościach nabywa się analogiczne środki trwałe.

Rzeczywiste koszty nabycia i budowy środków trwałych ustala się z uwzględnieniem różnic kursowych lub kwotowych powstających w przypadkach, kiedy zapłata następuje w walucie lub rublach łącznie, w ekwiwalentnej sumie w walucie obcej.

Przy określaniu wartości rynkowej środków trwałych mogą być wykorzystane dane o cenach na analogiczną produkcję, otrzymane w formie pisemnej od podmiotów – wytwórców, informacje o poziomie cen uzyskane od organów statystyki państwowej, inspektorów handlowych, informacje opublikowane w środkach masowego przekazu i literaturze specjalistycznej.

Wartość środków trwałych, w której zostały przyjęte do rachunkowości, nie podlega zmianie, oprócz przypadków przewidzianych w ustawodawstwie Republiki Białoruś [Instrukcja o rachunkowości... 2001]. Wartość netto środków trwałych otrzymuje się po odjęciu od wartości początkowej wartości amortyzacji środków trwałych.

Z biegiem czasu wartość początkowa środków trwałych różni się od wartości analogicznych środków trwałych nabywanych lub budowanych współcześnie. Aby zniwelować to odchylenie, konieczne jest okresowe przeszacowanie środków trwałych i określenie kosztu odtworzenia.

Koszt odtworzenia to koszt reprodukcji środków trwałych w obecnych warunkach. Na Białorusi przeszacowanie środków trwałych według wartości odtworzenia przeprowadza się zgodnie z odpowiednim Dekretem Prezydenta [Dekret Prezydenta... 2006].

Jednostką ewidencyjną środków trwałych jest pojedynczy obiekt inwentarzowy, rozumiany jako urządzenie kompleksowe, przedmiot lub zestaw przedmiotów z wszystkimi niezbędnymi składnikami i akcesoriami spełniającymi tę samą funkcję. Każdy obiekt inwentarzowy otrzymuje określony numer inwentarzowy, który jest zarezerwowany dla danego obiektu przez cały czas jego eksploatacji, przebywania w rezerwie lub konserwacji.

Numer inwentarzowy obiektów wycofanych z eksploatacji może być nadawany innym, nowo nabytym środkom trwałym nie wcześniej niż po pięciu latach po wycofaniu z użytkowania.

Dzierżawione środki trwałe mogą być ewidencjonowane u dzierżawcy pod numerami inwentarzowymi nadanymi przez oddającego w dzierżawę.

4. Rachunkowość przepływu środków trwałych

Przepływ środków trwałych związany jest z realizacją operacji gospodarczych dotyczących nabycia, zmiany miejsca użytkowania i zbycia środków trwałych. Wymienione operacje ewidencjonuje się standardowo według podstawowej dokumentacji rachunkowej. Operacjami nabycia środków trwałych są czynności w ramach realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych, nieodpłatne nabycie środków trwałych, dzierżawa, leasing, ujawnienie wcześniej niezewidencjonowanych środków trwałych podczas inwentaryzacji, wewnętrzne przemieszczenie.

Nabywane środki trwałe przyjmuje na stan komisja ds. polityki amortyzacyjnej, wyznaczana przez kierownika organizacji. Na potrzeby formalnego przyjęcia komisja sporządza w jednym egzemplarzu protokół (specyfikację) przyjęcia – przekazania środków trwałych dla każdego środka trwałego odrębnie. Zbiorczy protokół dla kilku obiektów inwentarzowych można sporządzić jedynie w tym przypadku, gdy te obiekty są jednego typu, mają jednakową wartość i były przyjęte w tym samym czasie pod nadzór tej samej osoby.

Na usterki, które zostały zauważone w trakcie przyjęcia, montażu lub testowania sprzętu, sporządza się protokół stwierdzonych wad sprzętu. Wykazuje się w nim odrębnie dla każdej pozycji sprzętu wykryte wady i działania wykonane w celu usunięcia zidentyfikowanych wad.

Przyjęcie zakończonych prac remontowych, rekonstrukcyjnych i modernizacyjnych obiektu formalizuje się protokołem przyjęcia – odbioru wyremontowanych, zrekonstruowanych i zmodernizowanych obiektów. W protokole wykazuje się zmianę w opisie technicznym i wartości początkowej obiektu.

Wewnętrzne przesunięcie środków trwałych oraz przeniesienie ich z rezerwy do eksploatacji formalizuje się protokołem (specyfikacją) przyjęcia – przekazania środków trwałych.

Wyniki inwentaryzacji wszystkich środków trwałych, z wyjątkiem środków transportu, są potwierdzane protokołem spisu z natury środków trwałych, a samochodu ciężarowego lub osobowego, przyczepy lub półprzyczepy – protokołem spisu z natury środków transportowych. W protokołach spisu z natury środków trwałych wykazuje się stan techniczny i przyczynę inwentaryzacji obiektu, wartość początkową, sumę amortyzacji, koszty likwidacji, wartość dóbr materialnych uzyskanych z likwidacji obiektu, wynik likwidacji.

Głównym rejestrem ewidencji analitycznej środków trwałych są karty inwentarzowe. Karty zakładane są w księgowości dla każdego numeru inwentarzowego w jednym egzemplarzu. Mogą być one wykorzystane do zbiorowego księgowania przedmiotów jednego typu, mających jednakowy opis techniczny, jednakową wartość, jednakowe przemysłowo-gospodarcze przeznaczenie, i które były eksploatowane w tym samym miesiącu kalendarzowym. Karty inwentarzowe zakłada się na podstawie oryginalnych dokumentów, a następnie przekazuje się za pokwitowaniem do odpowiedniego działu organizacyjnego.

Ewidencja syntetyczna stanu oraz ruchu środków trwałych należących do organizacji na prawach własności przeprowadzana jest na następujących kontach: 01 (środki trwałe), 02 (amortyzacja środków trwałych), 91 (pozostałe dochody i wydatki), 75 (rozliczenia z założycielami), 08 (inwestycje w aktywa trwałe), 99 (zyski i straty).

5. Księgowanie amortyzacji środków trwałych

Środki trwałe, w odróżnieniu od środków obrotowych, znajdują się w obiegu przez dłuższy czas, biorąc udział w produkcyjnej, handlowej lub innej działalności podmiotu. W procesie obiegu środki trwałe, zachowując swoją pierwotną formę rzeczową, stopniowo zużywają się, częściowo przenosząc swoją utraconą wartość na produkt (usługę). Pomiar zużycia i jego wartościowy wyraz oznacza stopniową eksploatację środków trwałych i przenoszenie tego zużycia na wyprodukowane produkty gotowe (roboty, usługi).

Do momentu zbycia środki trwałe posiadają inną wartość użytkową. Przyczyną zmiany wartości użytkowej środków trwałych jest fizyczne i moralne zużycie, które ze szczególną siłą działa na część środków trwałych, do której należą pojazdy, sprzęt itd.

Zużycie środków trwałych może być podzielone na trzy typy:

- zużycie fizyczne pierwszego typu powstaje w wyniku zaangażowania środków trwałych w procesie produkcji, a jego wielkość zależy od zakresu wykonanych prac, liczby godzin pracy itd. Fizyczne zużycie będące wynikiem użytkowania jest główną przyczyną utraty przez środki trwałe wartości użytkowej;
- zużycie fizyczne drugiego typu następuje w wyniku braku użytkowania środków trwałych. Jego wielkość zależy od warunków i okresu przechowywania środków trwałych. Takie zużycie również prowadzi do utraty wartości użytkowej środków trwałych;

- zużycie moralne środków trwałych (takich jak pojazdy, sprzęt) następuje w związku z postępowaniem technicznym. W wyniku tego mniej wydajne środki trwałe (pojazdy, warsztaty, wyposażenie i in.) są zamieniane na bardziej doskonałe, z większym potencjałem produkcyjnym, stopniem niezawodności w użyciu, mogące w większej mierze ułatwiać i ochraniać pracę ludzką i in.

Amortyzacja jest pieniężnym wyrażeniem zużycia środków trwałych. Amortyzacja jest naliczana od wszystkich aktywnych i nieaktywnych środków trwałych jednostki gospodarującej, niezależnie od formy własności i rodzaju działalności.

Naliczanie amortyzacji odbywa się na podstawie przewidywanego okresu użytkowania, przy czym okres użytkowania obiektów środków trwałych określany jest przez podmiot samodzielnie przy przyjmowaniu środka trwałego do ewidencji, jeżeli okres eksploatacji nie jest ustanowiony centralnie lub nie ma go w opisie technicznym.

Amortyzacja jest naliczana od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu przyjęcia środka trwałego do ewidencji księgowej i kończy się pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu całkowitego wygaśnięcia wartości tego środka lub jego zbycia. Amortyzację nalicza się co miesiąc i włącza do kosztów okresu sprawozdawczego niezależnie od wyników działalności organizacji w tym okresie sprawozdawczym.

Ewidencja księgowa amortyzacji środków trwałych odbywa się na koncie 02 „Amortyzacja środków trwałych”. To konto przeznaczone jest do uogólnienia informacji o amortyzacji środków trwałych należących do przedsiębiorstwa na zasadach własności i oddanych w leasing. Konto to jest pasywne, ale w bilansie księgowym – netto nie znajduje swojego odzwierciedlenia, ponieważ środki trwałe w bilansie są wykazywane w wartości netto. Na rachunku kredytowym bierze się pod uwagę saldo i naliczoną sumę amortyzacyjną, a na debetowym – spisanie amortyzacji.

Najczęściej stosowanym sposobem naliczania amortyzacji jest metoda naliczania równomiernego (liniowa), która zakłada, że użyteczność składnika aktywów zależy od czasu jego użytkowania i nie zmienia się przez cały okres użytkowania, tj. nalicza się stałą sumę amortyzacji w ciągu całego okresu użytkowania aktywów. Przy tym sposobie comiesięczne odpisy amortyzacyjne naliczane są w jednakowej wielkości w ciągu całego czasu użytkowego (wykorzystania) środków trwałych. Metodę naliczania amortyzacji wybiera się także na podstawie przewidywanego uzyskiwania korzyści ekonomicznych, jeżeli tylko ten przewidywany schemat uzyskania korzyści ekonomicznych z wykorzystania aktywów się nie zmienia.

Od 1 stycznia 2012 r. w podmiotach gospodarczych Republiki Białoruś pojawiła się możliwość, przy nabywaniu środków trwałych, użycia mechanizmu tzw. premii amortyzacyjnej. Istota tej premii, zgodnie ze zmianami wniesionymi do Kodeksu Podatkowego Republiki Białoruś (dalej – KP), jest następująca. Płatnik ma prawo pod datą przyjęcia do ewidencji księgowej środków trwałych włączyć ich wartość do kosztów produkcji wyrobów, robót, usług, praw własności, uznanych jako koszt podatkowy; odbywa się to w dniu przyjęcia do ewidencji w następujący sposób:

- w przypadku budynków, urządzeń – nie więcej niż dziesięć procent początkowej wartości;

- w przypadku maszyn i wyposażenia, środków transportowych – nie więcej niż dwadzieścia procent początkowej wartości.

Zastosowanie premii amortyzacyjnej prowadzi do tego, że koszty dla potrzeb ewidencji księgowej i podatkowej, w tym samym okresie rozliczeniowym, różnią się. Z jednej strony, w okresie przyjęcia do rachunkowości obiektu środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych koszty podatkowe będą wyższe od kosztów księgowych o sumę premii amortyzacyjnej. Z drugiej – ogólna suma naliczonej amortyzacji dla potrzeb ewidencji podatkowej dla takiego składnika (w okresie przyjęcia do ewidencji księgowej i we wszystkich następujących okresach eksploatacji środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych) będzie mniejsza od sumy amortyzacji dla potrzeb rachunkowości. Taka różnica w okresie uznania kosztów dla potrzeb księgowych i podatkowych powoduje konieczność odzwierciedlenia w ewidencji rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

6. Specyficzne problemy rachunkowości środków trwałych u ubezpieczycieli

W spółkach ubezpieczeniowych będącymi instytucjami finansowymi nie ma takich pojęć, jak surowiec, gotowa produkcja, ale środki trwałe są jednym z materialno-rzeczowych aktywów trwałych, które aktywnie wykorzystuje się w realizacji działalności ubezpieczeniowej. Przede wszystkim są to budynki biurowe, pojazdy służbowe, sprzęt komputerowy i in. Biorąc pod uwagę znaczenie środków trwałych zarówno dla ubezpieczycieli, jak i dla banków, do 2006 r. ich zużycie było przedmiotem opodatkowania podatkiem dochodowym. Za dochód ubezpieczycieli uznawano wówczas: zysk, wynagrodzenie, zużycie środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych. Były one opodatkowane według stawki 30%. Jednak w celu wyrównywania warunków opodatkowania od 2007 r. działalność organizacji ubezpieczeniowych na Białorusi została obłożona podatkiem od zysków według stawki 24%, od 2012 r. – 18%.

Od aktualnej wartości budynków i urządzeń białoruscy ubezpieczyciele opłacają także podatek od nieruchomości według stawki rocznej 1%, którą stosowne organy władzy terytorialnej mogą zwiększyć dwukrotnie. Suma podatku od nieruchomości zwykle jest niewielka, dlatego obecnie ubezpieczycielom jest nie na rękę zaniżanie opodatkowywanej wartości nieruchomości. Przeciwnie, starają się ją zawyżyć, ponieważ od jej wartości zależy wielkość kapitału własnego i stopień wypłacalności, który jest podstawą przyszłego rozwoju organizacji ubezpieczeniowej, a także podwyższenia pobieranych premii ubezpieczeniowych. Takie sprzeczności między podatkowym i księgowym aspektem związanym z ewidencją środków trwałych u ubezpieczycieli implikują konieczność przeprowadzania państwowej kontroli wiarygodności wyceny i rachunkowości środków trwałych u ubezpieczycieli. Gruntownej kontroli podlegają także państwowi ubezpieczyciele – Belgosstrakh, Beleximgarant, Stravita, ponieważ planuje się, że poddane zostaną przekształceniu w spółki

akcyjne lub zostaną, po odpowiedniej decyzji właściciela, sprywatyzowane. Obecnie państwowe organa przeprowadzają inwentaryzację wszystkich obiektów środków trwałych znajdujących się u ubezpieczycieli i które są faktycznie wykorzystywane. Należy nadmienić, że wartość księgowa środków trwałych znacznie się zwiększa, ponieważ do bilansu ubezpieczycieli przywraca się takie obiekty, które według stosowanych wcześniej zasad ewidencji były wpisane w koszty w pozycji remont (np. słupy, słupy oświetleniowe, krawężniki i płyty chodnikowe, powłoki asfaltowo-betonowe, zielone nasadzenia, sieci kanalizacji deszczowej i wodociągowej oraz inne). Takie działania organów kontrolnych świadczą o tym, że metodyka ewidencji środków trwałych kolejny raz podlega rewizji na korzyść państwa, mimo że powinna dawać możliwość obiektywnej wyceny wartości aktywów podmiotów gospodarczych.

7. Zakończenie

Jak pokazuje przeprowadzona analiza, ewidencja środków trwałych według narodowych standardów w Republice Białoruś nie daje obecnie podstaw do miarodajnej oceny tych składników. Aktualnie przygotowany jest projekt ustawy o zmianie Ustawy Republiki Białoruś „O rachunkowości i sprawozdawczości”, który przewiduje przejście firm ubezpieczeniowych i innych organizacji na zasady Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej i który po wdrożeniu pozwoli obiektywnie wyceniać i ewidencjonować środki trwałe w bilansie ubezpieczycieli, zarówno dla księgowych, jak i finansowych potrzeb.

Literatura

- Ustawa Republiki Białoruś z 18.10.1994, nr 3321-XII „O rachunkowości i sprawozdawczości”.
Instrukcja o rachunkowości środków trwałych, zatw. Rozporządzeniem Ministerstwa Finansów Republiki Białoruś z 12.12.2001, nr 118.
Dekret Prezydenta Republiki Białoruś z 20 października 2006 r., nr 622 „O kwestiach przeceny środków trwałych, niezakończonych projektach budowlanych i nieprzepisowego wyposażenia”.
Krasova O.S. [2006], *Rachunkowość w ubezpieczeniach*, <http://lib.rus.ec/b/176693/read>.

PROBLEMS OF THE ASSESSMENT AND THE ACCOUNTING OF FIXED ASSETS AT BELARUSSIAN INSURERS

Summary: The article presents definition of fixed assets by the Belarussian legislation, their assessment, the accounting of movement and amortization of fixed assets. The attention is paid to specific problems of the accounting of fixed assets at insurers. The aspect of accounting, finance and the taxation of fixed assets is discussed.

Keywords: fixed assets, amortization, asset amortization, tax depreciation.